

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІШОХІДНОГО
ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анна Іванова¹, Ніна Деделюк²

¹Луцький національний технічний університет, м. Луцьк,

²Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки, м. Луцьк

Анотація. У статті розглянуто проблеми та перспективи розвитку пішохідного туризму в Україні. Проведено аналіз пріоритетних завдань з розвитку даного виду спорту. Вказується, що пішохідний туризм – самий масовий вид спортивного туризму, йому також характерні риси спорту високих досягнень. Впровадження в практику пішохідною комісією ФСТУ новітніх форматів змагань з техніки спортивних походів поживає розвиток пішохідного туризму. Цей вид спортивного туризму має велике значення в оздоровленні населення країни.

Ключові слова: пішохідний туризм, спорт, подорожі, походи, змагання.

Abstract. The article deals with the problems and prospects of development of hiking tourism in Ukraine. The analysis of priority tasks for the development of this sport was carried out. It is noted that hiking is the most massive form of sport tourism, and it also features the sport of high achievements. Implementation of the latest FSTU pedestrian commission's practice in the latest format of competitions for sports events, which makes hiking tourism alive and promisingly developing. This type of sport tourism is of great importance in improving the population of the country.

Key words: hiking, sports, travel, hiking, competitions.

Постановка проблеми. Спортивний туризм – найбільш активна і динамічна складова частина туристичної діяльності. Він об'єднує на добровільних засадах любителів пішохідних, лижних гірських, водних, велосипедних, автомобільних, мотоциклетних, спелеопходів і любителів подорожувати на розбірних парусних судах різної класифікації. В останні роки спортивному туризму, як ефективному засобу залучення населення до здорового способу життя, стало приділятися значно більше уваги з боку органів державної влади. Спортивний туризм, як вид туризму, було визначено у Законі України «Про туризм».

Пішохідний туризм є базовим видом, оскільки будь-який спортсмен свій шлях в туризмі починає, як правило, з пішохідного, тому що в інших видах туризму без володіння основами цього виду не обійтись [1]. Порів-

няно з водним туризмом, який займає друге місце за масовістю серед видів спортивного туризму, пішохідний туризм на 90 відсотків його перевищує [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами організації туризму та туристичної діяльності висвітлені у працях В. В. Абрамова, В. Д. Дехтяря, В. А. Квартальнова, В. Ф. Кифяка, Л. О. Малик, Т. Г. Сокол та ін. Теоретичні та прикладні аспекти пішохідного туризму, способів і методичного забезпечення організації окремих його видів описані в публікаціях Ю. А. Грабовського, М. П. Кляпа, З. І. Філіпова, Ю. В. Щура та інших. Загальні засади розробки піших туристичних маршрутів і моделювання системи забезпечення пішохідних туристських заходів (зокрема, маршрутів спортивно-оздоровчого туризму) розроблені С. М. Кобзовою та Е. Н. Кодішем.

Мета роботи: дослідити проблеми та перспективи розвитку пішохідного туризму, як базового та масового виду спортивного туризму України.

Методи дослідження: методи аналізу документів та літературних джерел, соціологічні методи. Дослідження проводились протягом 2017 року. Аналізувались нормативні документи Федерації Спортивного Туризму України, робочі матеріали засідань Президії Федерації та літературні джерела.

Результати дослідження. Пішохідний туризм в Україні має вже більш ніж сторічну історію. Саме в ті часи почалися перші пішохідні подорожі по Карпатами. Організаційно він зміг сформуватися у 50-ті роки ХХ століття, коли з'явилися перші осередки (секції) пішохідного туризму в містах України. Найбільшого свого розвитку й масовості в Україні пішохідний туризм досягнув на початку 90-х років ХХ століття. Пішохідний туризм на сучасному етапі розвивається у двох напрямках: маршрутний туризм (проходження маршрутів туристсько-спортивних походів) та змагальний туризм (підготовка та участь у змаганнях із техніки спортивного туризму).

В маршрутному туризмі до середини 90-х років основна кількість похідних категорійних походів здійснювалася за межами України. Зараз за інформацією Центральної Маршрутної Кваліфікаційної Комісії (ЦМКК) максимальні повноваження з пішохідного туризму (5 категорію складності) мають 14 (більше половини!) обласних МКК. Ще 3 ОМКК мають повноваження 4 к. с. Інші МКК мають повноваження від 1 до 3 к. с. При цьому кількість походів 5 к. с. не перевищує 5–6 на рік. Маршрутний туризм (як і у всьому світі) став доступним тільки для заможних українців.

З огляду на ці обставини, слід звернути увагу на наші туристичні регіони. У змагальному туризмі також накопичилась низка проблем, які потребують нагального вирішення. Запровадження спортивного туристського багатоборства у 2006 році до Єдиної спортивної класифікації України, як самостійного розділу спортивного туризму поряд із спортивними походами, стало значним поштовхом для розвитку цього напрямку спортивного туризму.

В пішохідному туризмі, у рамках календаря змагань, Федерація спортивного туризму України (ФСТУ) кожен рік проводяться чемпіонат України з техніки пішохідного туризму серед дорослих та юніорів, 2–3 Кубка України (один з яких проводиться в залах у зимовий період). У 2006 році вперше було проведено всеукраїнські змагання з пішохідного туризму серед ветеранів. У 2007 році пройшов перший Кубок України (очні змагання) зі спортивних пішохідних походів.

Пріоритетні завдання з розвитку пішохідного туризму комісія ФСТУ ставить наступні:

- запровадити практику проведення очних Чемпіонатів України з пішохідних походів в Карпатах з поступовим підвищенням категорії складності від 2 до 5, де крім проходження маршруту відповідної категорії складності по днях та відстані групи додатково долають 4–8 етапів (з оцінкою та забезпеченням безпеки суддівськими бригадами) відповідної складності від 1А до 2Б;
- продовжити, але вже на більш високому організаційному рівні проведення походів 5–6 к. с. з використанням кадрового потенціалу членів ФСТУ;
- запровадити практику проведення складних пішохідних туристських експедицій у визнаних регіонах світу – Нова Зеландія, Північна та Південна Америка та ін.;
- щорічно проводити Чемпіонати України серед юнаків, юніорів та дорослих; 2–3 Кубки України в різних регіонах (в т. ч. в залах); Чемпіонат України серед ветеранів;
- продовжити роботу над новою редакцією Методичних вказівок до Правил туристських змагань із техніки пішохідного туризму, щоб на черговому Чемпіонаті України (або Кубку України) відпрацювати нові Правила;
- для проведення змагань будь-якого рівня напрацювати технічні вимоги до спорядження, створити в перспективі при пішохідній комісії технічну комісію, яка б формувала ці вимоги;
- створити збірну команду України з пішохідного туризму з необхідними для збірної атрибутами – головним тренером, явними зборами, формою, символікою тощо;
- для майбутньої збірної обов'язково планувати участь у міжнародних змаганнях;
- ініціювати, разом з федераціями інших країн, (Білорусі, Молдови) проведення у майбутньому чемпіонатів Європи, світу.

Настав час ініціювати проведення на теренах України чемпіонатів Європи та Світу, тому керівництво ФСТУ повинно розпочати роботу зі створення міжнародної федерації спортивного туризму.

Висновки. Пішохідний туризм в Україні сьогодні – самий масовий вид спортивного туризму, йому також характерні риси спорту високих досягнень. Впровадження в практику пішохідною комісією ФСТУ новітніх форматів змагань з техніки пішохідного туризму та спортивних походів, робить перспективним його подальший розвиток.

Цей вид спортивного туризму має велике значення в оздоровленні населення країни. У туристському поході важливим фактором зміцнення здоров'я є рух [3]. Доктор медичних наук Б. М. Нікітін пише: «Ходьба є доступним фізіологічним навантаженням майже всім людям» [4].

Розвиваючись на межі спорту й активного дозвілля в одному середовищі, спортивний туризм сприяє розвитку внутрішнього туризму та інших видів діяльності вітчизняної туристської галузі шляхом пропаганди відносно дешевого й ефективного відпочинку.

Список використаних джерел:

1. Булашев О. Я. Теорія та методика спортивного туризму для студентів першого курсу / О. Я. Булашев. – Харків : ХДАФК, 2007. – 60 с.
2. Інформаційні матеріали щодо стану розвитку спортивного туризму в Україні : матеріали засідання та проекти документів. – Чернівці, 2007. – С. 3, 5.
3. Колотуха О. В. Спортивні рекреаційно-туристські ресурси України / О. В. Колотуха. – Київ : Федерація спортивного туризму України, 2006. – С. 4,6.
4. Никитин Б. Н. Физическая культура и спорт – источник силы, здоровья и долголетия / Б. Н. Никитин. – Москва : Физкультура и спорт, 1987. – С. 8.